ՏԱՍՆ ԵՒ ՉՈՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլ, կէս տարվանը 6 րուբլ: Առանձին համարները 7 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ». կամ. Tiflis. Rédaction «Mschak».

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Ղուբայից. Նամակ խմբագրին. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Կանանց հարցը Անգլիայում. Արտաքին լուրեր.—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՂՈՒԲԱՅԻՑ

Յուլիսի 30-ին

Վերջին ժամանակներումս տորոնի հարցը հետզհետէ բարձրանում է: Ղուբայում յայտնվել են երկու հայեր և մէկ հրէայ, որոնք իրանց ներկայացնում են մեր հասարակութեանը՝ գլխաւոր աջակցողներ տորոնի գնահատվելու և գործածվելու մասին: Այդ պարոնները հաւատացնում են մեզ որ մօտիկ ապագայում, այն է մի տարի և 7 ամսվայ մէջ, նրանց գուշակութեամբ, կը գան մեր քաղաք տորոն առնողներ և հէնց այդ ժամանակամիջոցում պարոններից մէկը՝ Բեժանեանց, վերադառնալու է Ղուբա մօտաւորապէս երկու հարիւր հազար րուբլի ցրելու այստեղի տորոնատէրերին, որպէս նախավճար (задатокъ), տորոն քանդելու և այլ ծախքերի համար: Բաժանվելու են կանխապէս այդ փողերը այն մարդկանց, որոնք տորոն ունեն հողի տակ և բաժանվելու է իւրաքանչիւր պուդի համար 2 րուբլի: Ստացված պատրաստի տորոնը պուդը ծախվելու է 4 րուբլի, որից 45 կոպ. իւրաքանչիւր 4 րուբլուց համարվում է պ. Բեժանեանցի բաժինը, որպէս նրան կոմմիսիօներական վարձ: Նա պատմում է, որ մինչ չորս տարի մտածում են բացել Դերբենդում մէկ գործարան, որը մեր տորոնից պէտք է կատարելագործված գոյն պատրաստէ: Թէ այդ որքան շահաւէտ է և գովելի բան կը լինէր, ցոյց կը տար ինքը գործարանը իր գործունէութեան մէջ և անկասկած ահագին փոփոխութիւն առաջ կը բերէր մեր առևտրական աշխարհի մէջ:—Վերջացնելով այդտեղ գործը, եկել էին Դերբենդ, ուր նմանապէս կապվել են մի քանի տորոնատէրերի հետ: Պ. Բեժանեանց իր ընկերների հետ Ղուբա է այժմ ժամանում: Նա մեզ շատ բաներ է պատմում: Իսկապէս քննութեան տակ ենթարկվելուց յետոյ պարոնի ասածները անհաստատ և անհիմն են կարծվում, պատճառ ոչինչ դրական չը կայ այդ ասածների մէջ:

Օրինակի համար, ինչ ասել է այն, որ նա ասում է թէ ինքը մօտիկ ծանօթ է մեր մայրաքաղաքների ամենանշանաւոր ֆաբրիկանտների հետ, ինչպէս են Մալիւտին, Լէպիօշկին, Մօրօզով և այլն և կարող է նրանց տորոն ծախել, քանի որ ոչինչ լիազօրութիւն այդ պարոններից չունէ ինքը և ոչ մի յանձնարարական թուղթ: Այսօր ոչ մէկը չէ խաբվում խաբուսիկ փափուկ խօսքերից:

Այնու ամենայնիւ շարունակենք մեր խնդիրը: Պարոնը ցոյց է տալիս մեզ Դերբենդից բերած կապակցութիւնները: Դրանցով պարտաւորացնում է տորոնատէրերին, որ նրանցից ով և իցէ առնող լինի տորոն և ինչ գնով էլ որ ծախվի, րուբլուց 15 կոպ. պէտք է դարձնել Բեժանեանցի օգտին: Նրա ասելով իսկապէս աշխատում են և աջակցում են այդ գործին Ռուսիայում: Այս տարվայ սեպտեմբերին նա պէտք է լինի Պետերբուրգում, ուր պէտք է իր գործը սկսի: Բայց ինչ ասել է:—Գուցէ չեկան Ռուսիայի ֆաբրիկանտները, բայց եկան արտասահմանից,—ինչու այդ հանգամանքում տորոնատէրերին պարտաւորացնել 15 կ. տորոնի ծախելուց դարձնել Բեժանեանցի սեպհականութիւնը: Միթէ այդ հանգամանքով էլ անմեղ ծառայութիւն է մատուցանում տորոնի գործի մէջ: Յայտնին այն է, որ տորոնը ընկնելու ժամանակամիջոցից, նրա արժէքի անկման բօպէից նրա տեղը բռնեց նրա թշնամի հակառակորդը՝ ալիզարինը: Այս վերջինը մեծ յաղթանակով ամբողջ 12—13 տարի գործ էր ածվում, պահպանում էր իր գոյութիւնը ամբողջ Ռուսաստանում, միանգամայն մահուան հարուած տալով տորոնատէրերին, և տորոնատէրերին հողի հետ էր հաւասարացրել: Այժմ այս կիսակենդանը իր գըլուխը բարձրացնում է ու աղաղակում. «իմ արժէքը աւելի բարձր է քո արժէքից, պատճառ իմ գոյնը քո գոյնից աւելի գեղեցիկ է և երկարատև, և ես չեմ անհետանում լաթից:»—Առհասարակ դժգոհութիւններ շատ են լսվում այստեղի ժողովրդի բերնից Ռուսիայից բերված մթերքների մասին: Եւ իսկապէս ալիզարինով ներկած նիւթը գազը ծախվում է 7, 8 կոպ., այն ինչ նա և անդիմացկան է և շուտով անհետացող գոյն ունի: Եւ դա ինչից է: Անկասկած նրանից, որ ալիզարինի գոյնը փչացնում է ապրանքը, պատճառ չունէ այն յատկութիւնը ինչ որ ունի տորոնինը: Իր ժամանակին, լաւ չեմ յիշում, կարծեմ 74 թւին, Ղուբայի հասարակութիւնը աշխատում էր տորոնի գործածվելու վերականգման մասին: Նրա աշխատանքները, յոյսերը չը պսակվեցան լաւ հետևանքով և չարդարացրին սպասելիք բաղդը, որ պէտք է բացվէր Ղուբայի տորոնատէրերի համար: Արուեստական ալիզարին բռնեց տորոնի տեղը:

Այժմ տորոնը պահանջ է դառնում և վաղ թէ ուշ կարծում ենք, որ տորոնի գործածվելը կը վերականգնվի և պահանջ կը դառնայ: Մարսելիում, բերանից բերան խօսում են այստեղ ստացված մասնաւոր նամակով, թէ կազմակերպվում է մէկ գործարան, որը կատարելագործված գոյն պէտք է պատրաստէ: Ստոյգ է թէ ոչ—դա պատասխանի կարօտ է: Ճշմարիտն այն է, որ Մարսէլիում ծախվել է 2 պարտիա 2500 պուդ տորոն 8 և 9 րուբլիով: Բաթում ծախվել է 4 ր. 50 կ, իսկ այստեղ այժմ բարձրացաւ 1 ր. 80-ից մինչև 2 րուբլի: Բագուի «Каспій» լրագիրը իր 157 համարում հաղորդում է 'ի միջի այլոց, որ տորոն առնելը դիտաւորութիւն ունեն և Ռօտշիլդի ագենտները. յայտնի է, ասում է լրագիրը, որ Ռօտշիլդը պտտում է Կովկաս և առնում է զանազան մթերքներ. կասկած չը կայ, որ ցանկանայ նա ևս ձեռք բերել տորոնի առևտուրը: Ղուբայի հասարակութիւնը այդ լուրին աւելի հաւատ է ընծայում. կարող է պատահել, որ այն մարդը, ինչպէս պ. Ռօտշիլդն է, կարող է տորոնի առևտուրը վերականգնեցնել և տորոնից այն կատարելագործված գոյնը պատրաստել, որը Եւրոպայի գոյների հետ կարողանայ մրցել և մինչև անգամ պահանջ դառնալ ամբողջ աշխարհի համար: Ինչու չը սպասել շուտով այդպիսի մեծ ու շահաւէտ ապագայ: Արդէն նմուշներ ուղարկվել են Մարսէլ և կարծեմ Լօնդօն:

Այժմ խօսենք այստեղի հողի մասին: Ղուբայի լաւ հողերի մասին այն ապացոյցը բերեմ, որ գերմանացիներ այստեղ գաղթելով կօլօնիա են ուզում բացել մեր գաւառում և զարմացած են այստեղի հողի վրա: Նրանք հաւատացնում են մեզ, որ ոչ մի տեղ, մինչև անգամ իրանց հայրենիքում, չեն գտել ամբողջ իրանց բազմամեայ գիւղատնտեսական կեանքի մէջ այնպիսի հող, ինչպէս Ղուբայի կողմերում և արդէն ասում են, որ մեծ հարստութիւններ կարող են դիզել իրանց համար մօտիկ ապագայում: Հիմա նրանք արդէն ամաչացնում են իրանց գործունէութեամբ, մեր հողով իրանք օգտվում և մենք անշարժ մնալով, անկարող ենք մեր սեպհականութիւնից օգտվել և անընդունակ ենք օտարազգիների ուսումնասիրված գաղափարները որ և իցէ մեր գործի մէջ արծարծել, ներմուծել: Ելիսավէտպօլից գալու է Ֆօրեր ազգանունով հարուստ գերմանացին և այստեղ մեծ հողեր է առնելու մէկ գեներալից: Դիցուք Ֆօրեր գալիս է և գնելու է հողեր այստեղ, Ռօտշիլդն էլ տորոնի առևտուրը ձեռք է բերելու: Դրանց հաւատալ կարելի է. բայց ինչ հիման վրա Բեժանեանցին և նրա ընկերոջը հաւատանք, քանի որ ոչոքից ոչինչ լիազօրութիւն, ոչինչ թուղթ չունեն:

Մ. Ս.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Եկատերինօդար, 27 յուլիս

Խնդրեմ որ նամակիս մի անկիւն շնորհելով ձեր պատուական թերթի մէջ, առիթ և միջոց տաք ինձ հրապարակաւ յայտնել իմ շնորհակալութիւնս այն յարգելի անձանց, որք զանազան քաղաքներում նպաստեցին մեր գործին, և միանգամայն տալ մի քանի համառօտ տեղեկութիւններ ճանապարհորդութեան մասին, որն որ շատ յաջող անցաւ: Սակայն Պեատիգօրսկում ստիպվեցայ, ըստ պայմանի, ցրվել խումբս ծախքերի շատութիւնը եղած հասոյթներով բաւականացնելն անկարելի լինելուն համար: Ինձ հետ մնացին տիկին-Մարի-Ջաբէլ և պ. Վրոյր, որոց հետ մտադիր եմ դրամատիքական երեկոյթներ տալ՝ Ղրիմի մի քանի քաղաքներում, ուր գլխաւորապէս մղում է ինձ առողջութիւնս, ծովային բաղանիք ընդունելու:

Նախ 'ի պատիւ խմբիս անդամոց կարող եմ ասել՝ որ իւրաքանչիւրը իր վայելուչ ընթացքով գրաւեց բոլորի համակրութիւնը: Ուր որ գնացինք, մեծ և սրտագին ընդունելութիւն գտանք: Անկարելի է մեզ մոռանալ Վլադիկավկասի հայ հասարակութեան, և մանաւանդ երիտասարդ սպայ պ. Սամարցեանին սիրալիր վարմունքը, և այն պատիւը որ մատուց ինձ և խմբիս, միանալով Կիրակոսեան, Վախթանգեան, Օհանեան և Մէհրապեան և ուրիշ պարոնների, ու իր սպայազնտին ռուս ընկերացը հետ:

Ցաւ 'ի սիրտ բաժանվեցանք այդ անձինքներից ու չուեցինք դէպի Մօզդօկ, ուր օրինաւոր մի հիւրանոց չը գտնվելով գուցէ դժուար լինէր մեզ համար կեանքը, եթէ չը հանդիպէինք պ. Արէխեանի նման ճշմարիտ թատերասէր մի անձի, և իր նմանների, որք էին՝ յարգոյապատիւ Յուրփայեան քահանան և իր որդին, պարոնայք Շլթեան և Յովհաննիսեան. այս վերջնոյն եղբայրը, պ. Գանջումեան, որոնք ամենայն դժուարութիւնք հեշտացրին մեզ համար, բնակարան, բեմ, կարասիք շնորհելով ու վեհանձնօրէն վարձք անգամ չընդունելով:

Այս երկու քաղաքաց մէջ գտած ընդունելութիւնս մեծ տպաւորութիւն թողուց իմ վրա, յիշեցրեց ինձ փառաւոր Մօսկվան և Պետերբուրգը, ուր ազնիւ հայ ուսանողք այնքան սէր, այնքան խնամք և եղբայրական օգնութիւն մատուցին պանդուխտ արուեստէրիս, պսակներ իրենց ձեռօք հիւսելով, իրենց ուղղեալ ծափահարութեանց սըրտերի բաբախմամբ մասնակցելով: Կրկին և կրկին նորոգեցաւ իմ մէջ այդ ուրախ գոհունակութիւնը, որ երբ արվեստէր զգացել եմ Թիֆլիսու, Բագվայ, Աստրախանի, Կիեվի, Խարկովի և զանազան ուրիշ քաղաքաց գնահատող հասարակութեանց առաջ:

Պարոնայք Մկրտումեան, Քօչարեան և Խօջայեան, յարգոյապատիւ Շիխինեան Աբրահամ քահանայի հետ, հարթեցին մեր առաջ Պեատիգօրսկու ճանապարհը, ներկայացմանց համար մի սրահ, և Շիխինեան հօր տան գաւթում նախապէս մի բընակարան պատրաստելով խմբիս: Այլ հակառակ իրենց ճգանց, կրկին այնտեղ մեծ նեղութիւններ կրեցին, որոց գլխաւորն էր աթոռներ ճարելու հոգը, որ միշտ մեծ դժուարութեամբ էր յաջողվում, բայց այդ արգելքներն էլ անհետացան, 'ի շնորհս վերոյիշեալ անձանց և անձնուիրութեամբ Շախնազարեան և Աթաբէգեան պարոնների: Իսկ պ. Խօջայեան իր սեպհական տանը կարասին շնորհեց 'ի պէտս բեմին:

Առաջին ներկայացումը շատ լաւ հասոյթ գոյացուց, չը նայելով սրահին քաղաքից հեռու լինելը, և այդ երեկոյեան յորդ անձրևը: Սակայն երկրորդ անգամ բազմութիւնը շատ քիչ էր. հէնց իսկ այդ բանը առիթ տուաւ ազնուասուն Խօջայեանին և Պլօմնիկեան օրիորդայ, որք բոլորովին յանկարծուստ, իրենց ինքնուրոյն ցանկութեամբը, երկու օրվայ ընթացքում տանից տուն, և բուլվարում մանգալով, ծախել ու սպառել էին երրորդ հրաժեշտի ներկայացման ողջ տոմսակները. փառք և պատիւ այդ օրիորդաց:

Մենք հասարակութիւնից, նա էլ մեզանից բաւական, հեռացանք Պեատիգօրսկուց, ուր եթէ ինձ համար մի նեղացուցիչ բան կար, այդ էլ ծծմբային հիւթն էր, որով շաղախված է օդը. ուր մարդիկ գալիս են իրենց ախտերի բժշկութիւնը որոնելու և այլն. սէրն, հաճոյք և թղթախաղ և այդ բոլորը հանքային ջրերի մէջ, երևակայեցէք....

Երկու ընկերացս հետ եկայ հասայ Եկատերինօդար, տուինք երկու դրամատիքական երեկոյթներ, յետինն չար՝ քան զառաջինն. մեր առաջին երեկոյթի կարգադրութեանը սիրով օգնեցին տեղւոյս յայտնի վաճառական պ. Խապուրկայեանը, և հմուտ ուսուցիչ պ. Մէլիքեան: Իսկ երկրորդը աւելի արդիւնաւոր անելու համար, առաջինների հետ միացան նաև Գարագիւլեան, Փէշէքերեան, Պէտրոսեան, Միէսէրեան և Ղազազպաշեան թատերասէր և հիւրասէր անձինք, բայց ներկայացման օրն իսկ, մի սարսափելի անձրև տարաւ քշեց մեր յոյսերը մինչև Կուբան գետի ափունքը, որոյ մակերևոյթի վրա անհամբեր սպասում ենք փրկարար շոգենաւին երևալուն, որպէս զի մեզ Թէմրիւք տանի և այնտեղից գնանք Ֆէօդօսիա: Մեր անհամբերութիւնը աւելի մեծ է, քան Նոյեանը, որ մնում էր աւետաբեր աղաւնոյն վերադարձին, քան հրէաներինը՝ որոնք սպասում էին Մէսիայի գալստեան, սա զանազանութեամբ միայն՝ որ հրէայք սպասում էին սարսափից դողալով, իսկ մենք ջերմից—այո, մի գաղտնի ջերմից, որին ընդհատելու համար, ստիպված ընդունում եմ ահագին քանակութեամբ խինին, և շարունակ լիմօնաջուր խմել շաքարով խառնած. այս վերջին միջոցը արիւն է ցամաքեցնում, բայց տեղւոյս անխիղճ մոծակները, այդքանով էլ գոհ, անդադար խածոտում ու խայթում են մեզ, այդ թռչուն թեւաւոր տզրուկները, որոնց բանակը երբեմն ամպ է գոյացնում օդի մէջ:

Մոծակները այստեղ մեծ դեր են խաղում, գուցէ նրանց խայթուածներից վախենալով շատերը չեկան թատրօն, ճշմարիտ է որ տեղւոյս վաճականների շատերն էլ Նիժնա են գնացել, և մոծակները միայն գործում են այստեղ քշողներ չունենալով:

Այստեղի հասարակութեան թատրօնի մասին ունեցած սառնութիւնը ('ի բաց առեալ անշուշտ մի քանի անձինք) կարելի է բաղդատել Նոր-Նախիջևանի հասարակութեան անտարբերութեանց հետ, բայց գոնէ այնտեղ առաջ եկան արժանաւոր անձնաւորութիւններ, ի միջի այլոց պ. Ղուկաս Ալաճալեանը և պ. Խատամեանը, որոնք իրենց ջանքովն ու օրինակովը մաքառեցան այդ անտարբերութեան դէմ և յաղթեցին: Այդ անձինքը, որ ինձ հետ գլխաւոր դերեր են կատարած, այնքան հմուտ և ընդունակ են արուեստին, որոց չէ կարելի զանազանել վարժ դերասաններից. նոյնպէս և Թիֆթեան, Քիրլեան և Յովհաննէս Ալաճալեան թատերասէր երիտասարդները. նրանց թւում և կը յիշեմ այստեղ աստրախանցի թատերասէր պ. Բուրճալեանին, և Բագուի Ամբատ-բէկ Լալայեանցին և այլք:

Կարդալով «Մշակի» մէջ պ. Ղ. Ալաճալեանի հրաժարականը, և ժողովրդից ոչ մի շնորհակալութիւն չը գտնելը շատ ցաւեցայ: Այդ բանը մի մեծ հարուած է թատերասիրաց խմբին և նրա գործունէութեան, իսկ դէպի այն արժանաւոր անձը ցոյց տրված անփութութիւնը չի վայելէր նախիջևանցիներին:

Եկատերինօդարում էլ հարկաւոր է այդպիսի թատերասիրաց ներկայութիւնը. քանի որ չը կայ այդ բանին սէրն արծարծող ու ճաշակը զարգացնող, չէ կարելի մեղադրել և ժողովրդի անտարբերութիւնը դէպի թատրօնն, և չէ կարելի զարմանալ, եթէ մէկը դերասաններից, ճակատին վրա նստած մոծակները սպանելու համար ձեռքը ուժով ճակատին զարնէ, և այդ ձևը, իբրև յուսահատական մի գեղեցիկ և բնական շարժմունք ընդունեն:

Ոչ թէ միայն բեմի վրա, այլ դերասանաց զգեստաւորելու սենեկաց մէջ էլ, խածատում ու գործում են մոծակները, ապացոյց՝ որ առաջին

երեկոյթիս, երբ Ֆրանց-Մօօրի դերում բեմի վրա կախվեցայ, երկոտանի և մարդակերպ մոծակներ, խածին ու տարին սեննկիցս իմ նոր վերարկուն, անձնասպան Ֆրանցի ժառանգութիւնը, դերասան Ադամեանի գողերը վայելեցին:

Այս րոպէիս լսեցի փրկարար չոգենաւին սուլիչը, ուրեմն ուրախ եմ, և ուրախ սրտով կը մատուցանեմ ձեզ իմ անկեղծ յարգանքը:

Պետրոս Հ. Ադամեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Կոմս Լօրիս-Մէլիքօվը յուլիսի 27-ին Պետերբուրգից ուղևորվեցաւ արտասահման:

—

Եկեղեցական-ծխական ուսումնարանների կանոնագրութեամբ գիւղերում ծխական ուսումնարանների հոգաբարձուները երեք հոգի պիտի լինեն. մէկը տեղական քահանան, միւսը եկեղեցու երեցփոխը, և երրորդը հասարակութիւնից ընտրված մէկը: Քաղաքներում այդ թիւը որոշվում է առաջնորդից: Հոգաբարձութիւնները պիտի հրաւիրեն և վարձեն ուսուցիչներ և վարժուհիներ, որոնք հաստատվում են առաջնորդից: Իսկ այն ուսուցիչները, որոնք չունեն հայոց թեմական դպրոցների կամ ռուսաց միջնակարգ ուսումնարանների վկայագիր, պէտք է առաջարկվեն Կաթողիկոսին և հաստատվեն նորա կարգադրութեամբ: Ինչպէս պարզ երևում է, այդ բոլորը մի բարդ գործողութիւն է: Թէև, ինչպէս երևում է մեզ հասած տեղեկութիւններից, հոգաբարձուների ընտրութիւնը շատ տեղերում արդէն սկսված է, բայց ժամանակը այնքան փոքր է, մինչև սեպտեմբեր այնքան քիչ ժամանակ է մընում, որ դժուար թէ ներկայ հանգամանքներում այսպիսի դրութեան մէջ, կարելի լինի ժամանակին կազմակերպել դպրոցները և հրաւիրել ուսուցիչներ: Շատ խելացի և նպատակայարմար կը լինէր, որ այս տարուայ համար իւրաքանչիւր ուսումնարանի կողմից կըրկին հին ուսուցիչները հրաւիրվէին: Այդպիսով միայն կարելի կը լինի ժամանակին ուսուցիչներ ունենալ, մանաւանդ որ հին ուսուցիչները ծանօթ լինելով ուսումնարանների դրութեանը, հեշտութեամբ կարող կը լինեն կարգի բերել գործը, և մինչև անգամ կարող կը լինեն ծանօթացնել նոր հոգաբարձուներին իրանց պարտաւորութիւնների և անելիքների հետ:

—

ԲԱԳՈՒԻՑ մեզ գրում են հետևեալը. «Երկու շաբաթ առաջ Պարսկաստանից փախչելով եկաւ այստեղ մի 14 տարեկան հայ պատանի. նորա պատմութիւնից երևում է, որ երեք տարի առաջ մի պարսիկ վաճառական նրան հայրական տնից փախցնում է Իսպահան, ուր և նրան ստիպում է կրօնափոխ լինել: Երեք տարուց յետոյ այդ պարսիկը վաճառականական գործերով գնում է Թաւրիզ, իր հետ տանելով և այդ պատանուն: Թաւրիզում այդ պարսիկ վաճառականը հիւանդանում ու մեռնում է, իսկ պատանին օգուտ քաղելով հանգամանքից՝ երբ պարսկի բարեկամները և ծանօթները զբաղված են լինում նորա թաղմամբ, փախչում է Ռուսաստան, որտեղից մի Չուղացի հայ վաճառականի շնորհիւ, գալիս է Բագու պատսպարվելու և լուսաւորչական եկեղեցու գիրկը մտնելու համար: Պատանին կարծեմ ծնողք չունի, ունի քոյրեր, որոնցից մէկը ամուսնացած է մի հիւանի հետ, որը այժմ գտնվում է Թիֆլիսում: Շնորհիւ հայր Խորէնի պատանին ուղարկվեցաւ Թիֆլիս քրոջը մօտ»:

—

Մեզ գրում են ԲԱԳՈՒԻՑ հետևեալը: «Վերջին ժամանակներս Թիֆլիսի սրիկաների մի խումբ իր գործունէութիւնը սկսել է տարածել և Բագուի մէջ: Դոքա այստեղ սպառնում են խաբեբայութիւններով: Միամիտները, մանաւանդ կանայք, հեշտութեամբ ենթարկվում են նոցա խաբեբայութիւններին: Սակայն այդ բազդախնդիրներին միշտ չէ յաջողվում: Այդպէս, օրինակի համար, անցեալները սրիկաներից մէկը մտնում է մի այրի կնոջ մօտ և խնդրում նորանից 15 ռ. խոստանալով դորա փոխարէն նորա մօտ գրաւ դնել ոսկէ ժամացոյց, մատանիներ, ապարանջաններ և ուրիշ այս տեսակ բաներ: Այդ կինը առձեռն այդպիսի գումար չունենալով, մերժում է նորա առաջարկութիւնը: Այդ տեղից նա դիմում է մի ուրիշ այրի կնոջ. այս անգամ յաջողվում է: Միամիտ կինը առնելով իրերը, նորա ներկայութեամբ բաց է անում փոքրիկ արկղիկը և տալիս է խնդրած գումարը: Արկղիկի մէջ լինում է բաւականին փող: Սրիկան մտադրվում է գալ այդ փողի յետևից: Ցայտնում է այդ մասին իր մնացած ընկերներին, որոնց հետ մի գիշեր գալիս են փողը գողանալու: Տուն մտնելու համար սկսում են աղօցել դուռը, որի ձայնից արթնանում է տանտիկինը և սկսում է բղաւել, որից և փախչում են աւազակները: Տանտիկինը կասկածում է դոցա վրա: Բայց նախ քան ոստիկանութեան յայտնելը նա ոսկեղէնները տանում է ոսկերչի մօտ ստուգելու նոցա իսկական լինելը: Ոսկերչից իմանալով դոցա կեղծ լինելը, նա դիմում է ոստիկանութեան, որը և նոցա կալանաւորում է: Կինը ստացաւ իր փողերի մի մասը միայն»:

—

ԲԱԳՈՒԻՑ մեզ գրում են հետևեալը. «Անցեալ ամիս տեղի ունեցան այստեղ մի քանի սպանութեան և անձնասպանութեան դէպքեր: Այդպէս մի թուրք սպանեց իր եղբօր կնոջը, և ապա անձամբ յայտնեց ոստիկանութեանը եղելութեան մասին, բացատրելով իր արածը նորանով, որ իբր թէ այդ կինը կամենում էր իրան թունաւորել: Մի ուրիշ թուրք մի չնչին պատճառով սպանեց մի թուրքի այն ժամանակ, երբ այս վերջինը միամիտ կերպով իր համար դուրսը քնած է լինում: Երկուսն էլ կալանաւորված են: Անձնասպանութիւն գործեց ինժեներ-տեխնոլոգ պ. Կարապետեանցի որդոց դաստիարակչուհին «Իտալիա» հիւրանոցում: Անձնասպանութիւն գործեց նոյնպէս մի ռուս, նետելով իրան ծովը: Երկուսն էլ իրանց թողած տոմսակներով խնդրում են իրանց մահուան մէջ ոչնչի չը մեղադրել»:

—

Մեզ գրում են ԲԱՆԱՆՑ գիւղից հետևեալը: «Այսօր, յուլիսի 30-ին, երեկոյեան ժամի 6-ին, Բանանցի Թարգմանչաց Անապատի տիրացու Մ. Ղ—եանց, որ պատրաստվում էր մօտիկ ապագայում վանականութիւնն ընդունել, մի բարձրութիւնից վայր ընկաւ և րօպէապէս հոգին աւանդեց»:

—

Օգոստոս ամսից մինչև յունվար ամիսը 1887 թւի, ուրեմն հինգ ամսով, «Մշակին» գրվելու համար պէտք է վճարել 5 րուբլի: Բաժանորդագրութիւնը շարունակվում է:

—

ԴՈՒՇԷԹԻՑ մեզ գրում են, որ յուլիսի 31-ին, պատարագից յետոյ, համաձայն սրբազան առաջնորդի կարգադրութեան, կատարվեցան նոր բացվելի ծխական ուսումնարանների համար հոգաբարձուների ընտրութիւնները: Ընտրվեցան հետևեալ անձինք. Ջիմշէր Գօգեան, Անդրէաս Ցօվհաննէսեան, քաղաքագլուխ Ալէքսանդր Թաթուլեան, Արտէմ Մարտիրոսեան և հայր Սարգիս Երիցեան: Ընտրութիւններից յետոյ հայր գործակալը քարոզ ասեց, որի մէջ յորդորեց նորընտիր հոգաբարձուներին սիրով և միաբանութեամբ գործելու:

—

Վերջին ռուս-տաճկական պատերազմի ժամանակ Հին-Բայազէտից գաղթեցին դէպի Անդրկովկաս 446 ընտանիք հայեր և եզիդիներ: Ներքին գործերի մինիստրի կարգադրութեամբ, համաձայն Բարձրագոյն հրամանի, գաղթականներին բնակութիւն տրվեցաւ Երևանի նահանգում: 446 ընտանիքից մնացած մօտ 250 ընտանիքը բնակութիւն հաստատեցին գլխաւորապէս հետևեալ տեղերում՝ Նոր-Բայազէտ 25 ընտանիք, Գիւզալդարա գիւղ 40 տուն, Քեարիմ-Քեանդ՝ 8 տուն, Ագադ-Խարաբա՝ 7 տուն, Իգդիր՝ 32 տուն, Գառնի՝ 28 տուն, և մնացածները այլ տեղերում, որոնցից 25 ընտանիքին տեղ տրուեցաւ Երևան քաղաքում: Համաձայն նախկին փոխարքայի ժամանակաւոր պաշտօնակատարի 1881 թւի ապրիլի հաղորդակցութեան, ներքին գործերի մինիստրութիւնը 1882 թւի նոյեմբերի 17-ին, առաջարկեց Կովկասեան իշխան-կառավարչապետին հետևեալը. տալ գաղթական ընտանիքներին 85-ական րուբլի երկրագործական և այլ պիտոյքներ ձեռք բերելու համար, տալ բնակութեան տեղ Երևանի նահանգում, և ի վերջոյ, գաղթականների դրութիւնը բարւոքելու համար ազատել նրանց պետական հարկերից մի քանի տարով: Իշխան կառավարչապետի բացակայութեան պատճառով, գեներալ Ստարօսէլսկին առաջարկեց մինիստրութեան վերոյիշեալ հրահանգները Երևանի նահանգապետին ի գործադրութիւն: Բացի Երևանում նշանակված 25 ընտանիքից, միւս գաղթականները, համաձայն այդ կարգադրութիւնների, բնակութիւն են հաստատել վերև յիշված տեղերում, և պարապում են տեղական հանգամանքների համեմատ զանազան պարապմունքներով, գլխաւորապէս երկրագործութեամբ:

—

Մի պարոն մեզ գրում է հետևեալը. «Շատ անգամ գրվել է տեղական թէ հայ և թէ ռուս լրագիրներում Թիֆլիսի Բաղդադեանայ կոչված փողոցում պատահող անկարգութիւնների մասին, բայց օրերումս պատահած դէպքը, որին ես ականատես եղայ, ապացուցանում է, որ այդ անկարգութիւնները շարունակվում են դեռ ևս: Ահա եղելութիւնը: Անցնելով յիշեալ Բաղդադեանայի միջով, խանութների մէկի միջից լսեցի աղմուկ և ողորմելի աղաղակի ձայն, որը ակամայ կանգնեցրեց ինձ: Ահա թէ ինչն է եղել այդ աղմուկի պատճառը: Երկու վրացի գիւղացիք մի տեղացի հայի հետ միասին մտնում են բաղաղի խանութը ապրանք գնելու նպատակով: Գինը որոշելուց յետոյ բաղաղը չափում է չիթը, բայց փոխանակ 4 արշին չափելու, չափում է $3^1/_2$ արշին: Այս բանը նկատելով տեղացի հայը սախպում է բաղաղին, որ չափի ինչպէս հարկն է, առանց կէս արշին գողանալու. խանութատէր բաղաղը տեսնելով որ իր գողութիւնը յայտնվեցաւ, գործակատարների հետ միասին քաշում են խեղճ գիւղացիներին խանութի խորքը և սկսում են ծեծել անողորմ կերպով: Ոստիկանութեան ծառայողը ուշ եկաւ: Եղան մարդիք, որոնք պատմեցին եղելութիւնը, բայց նա հեռացաւ, թողնելով այնտեղ քիթ ու պռունգը ջարդուած գիւղացիներին: Եւ քանի քանի այդպիսի դէպքեր են պատահում ամենայն օր այդ յայտնի բաղաղխանայում»:

—

«Русск. Вѣд.» լրագրին հեռագրում են, որ Ի. Ախալցխայի գերեզմանի վրա, յուլիսի 27-ին կատարվեցաւ հոգեհանգիստ: Ի պատիւ հանգուցեալի յիշատակի ներկայ էին շատերը, որոնց մէջ և ֆրանսիացի հայրենասէրների միութեան նախագահ Պօլ Դերուլէդ, որը դրեց Ախալցխայի գերեզմանի վրա մի պսակ հետևեալ գրութեամբ. «Մեծ հայրենասէրին, Սկօբօլեվի բարեկամին, ֆրանսիացի հայրենասէրների միութիւնից»:

—

«Моск. Вѣд.» լրագիրը հաղորդում է, որ առաջիկայ ուսումնական տարուանից բոլոր ժողովրդական ուսումնարաններում սլաւօնական-եկեղեցական ընթերցանութիւնների վրա առանձին ուշադրութիւն կը դարձնվի:

—

Առաջիկայ աշնանը, ինչպէս հաղորդում են մայրաքաղաքների ռուսաց լրագիրները, Եկատերինօսլավեան նահանգում հիմնուելու է առաքական միսիօնարական ուսումնարան:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԱՆՑ ՀԱՐՑԸ ԱՆԳԼԻԱՅՈՒՄ

—

Ամբողջ լուսաւոր աշխարհը մի առանձին յարգանքով է նայում այն շարժման վրա, որը տեղի է ունենում Անգլիայում կանանց ազատութեան համար, որը ջանք է գործ դնում բանալու կնոջ առաջ կրթութեան ազատ ճանապարհը, տալու նրան քաղաքական և հասարակական յայտնի իրաւունքներ, ստեղծելու կնոջ համար մի անկախ դիրք: Այդ մեծ շարժումը, որի պատմութիւնները գաղտնիք չեն ամբողջ աշխարհում, և որը դըրդեց անգլիական ամբողջ հասարակական կարծիքը, իր վրա դարձնելով պարլամենտի լուրջ ուշադրութիւնը, իր ընթացքի մէջ չօշափեց ժողովրդական կեանքի շատ կողմերը՝ և հանդէս բերեց 'ի միջի այլոց կանանց բարոյական անկախութեան ծանրակշիռ խնդիրը:

Այդ խնդիրը չէր կարող ծանրակշիռ չը լինել, ըստ որում կնոջ ներկայ դրութեան գլխաւոր պատճառը հասարակական կեանքի կազմակերպութեան հետևանքն է: Անգլիայի հարուստ և արիստօկրատ դասակարգը վաղուց սկսած խաղացել է գլխաւորապէս աղքատ դասակարգին պատկանող կանանց պատուի և անձի հետ: Փողով ծախել աղջիկների կուսութիւնը, պատիւը, իրաւունքը,—մի տեսակ ներքին ցաւ էր դարձել Անգլիայի մեծ և բազմամարդ քաղաքների նեղ և խոնաւ բնակարաններում ապրող ծնողաց համար: Հարուստ դասակարգի այդ ձգտումները մի կողմից, աղքատ ծնողաց վարմունքը միւս կողմից, պարզ է որ առաջ պէտք է բերէին մի ահագին տոկոս այնպիսի կանանց, որ զրկված են մարդավայել կեանքի անհրաժեշտ պայմաններից: Դա մի մեծ արգելք էր կանանց էմանսիպացիայի շաւղի վրա և ահա հէնց այդ արգելքի դէմ անցեալները մի զօրեղ շարժում սկսվեցաւ՝ կանանց հաւասարութեան գաղափարի պաշտպանների կողմից: Այդ շարժման գլուխն անցաւ միստէր Ստէդ, «Pall Mall Gazette» լրագրի այժմ հռչակաւոր դարձած խմբագրապետը:

Հարկաւոր էր ցոյց տալ թէ ինչ սարսափելի դրութեան մէջ է կանանց մի յայտնի դասակարգը Անգլիայում, պէտք էր ազգի առաջ դուրս բերել նրանց դրութեան զզուելի պատկերը, պէտք էր օրէնքի պաշտպանութեան տակ դնել այդպիսիների անձնաւորութիւնը, պէտք էր բարձրացնել կնոջ բարոյականութեան մակերևոյթը՝ յանուն ընդհանուրի օգտին,—և ահա իրան այդ մեծ նպատակին նուիրեց Ստէդ իր համախոհներով շրջապատված: Ստէդ իր լրագրում՝ «The Maiden Tribute of Modern Babylon» վերնագրով՝ մի երկար շարք յօդուածներով, հարուստ փաստերով ցոյց տուեց թէ ինչպէս է վաճառվում անմեղ օրիորդների կուսութիւնը...: Այդ յօդուածները ահագին աղմուկ առաջ բերեցին թէ անգլիական լրագրութեան և թէ անգլիական հասարակութեան մէջ: Հասարակական կարծիքը բորբոքվեց և մեծ համակրութիւն ցոյց տուեց Ստէդին: Ամենայն տեղ կազմվում էին այդ առիթով միտինգներ, ամենայն կողմից շնորհակալութիւններ էին ուղարկվում «Pall Mall»-ի խմբագրատուն: Նոյն իսկ անգլիական եկեղեցին յետ չը մնաց, և եկեղեցու բեմից, յայտնի եպիսկոպոսներ և քարոզիչներ, ինչպէս, Լանդօֆ, Նյուտօն, Նիւզ և այլն, յուզված կերպով՝ ազդու ճառերով հրաւիրում էին պետութեան ուշադրութիւնը կանանց աշխարհի այդ մութ և ցաւալի կողմի վրա, և եկեղեցու կողմից պնդում էին, որ պէտք է մաքրել բարոյականութեան կեղտերը: Ինքն Ստէդ չը բաւականացաւ գրիչ շարժելով. նա թողեց խմբագրական սեղանը, և սկսեց պատել Անգլիայի նշանաւոր քաղաքներում, որտեղ իր ոգևորված ճառերով ուշադրութիւն էր հրաւիրում կանանց անարատութեան և անկախութեան խնդրի վրա: Սակայն գաղափարին նուիրված այդ յարգելի գործիչը, գրանով էլ չը բաւականացաւ: Ստէդ թողեց և խմբագրական սեղանը և ճառախօսի ամբիոնը և մտաւ մի նոր աշխարհ: Նա կամեցաւ անձամբ համոզվել իր յայտնած մտքերի մէջ. նա կամեցաւ իր աչքերով տեսնել այն բոլորը, ինչ որ լսում էր, նա կամեցաւ իր ձեռքերով շօշափել դառն իրողութիւնները: Եւ ինչ էք կարծում. անձնազոհ հրապարակախօսը կերպարանափոխվեցաւ, և իբրև մի Դոն-Ժուան, իբրև մի անյագ շրջմոլիկ, իբրև մի հարուստ չարլատան՝ մտաւ այն շրջանները, որտեղ օրիորդների անմեղութիւնը և կուսութիւնը վաճառքի էր հանվում: Ստէդ յարաբերութիւն ըսկսեց կասկածելի վարքի տէր կանանց հետ, որոնք իրան համար մի տեսակ միջնորդ էին, նպատակին հասնելու համար: Իր այս նոր պաշտօնի մէջ Ստէդ նոյնքան հմուտ և քաջ էր, որքան և իր առաջին պաշտօնում: Ստէդ փորձեց և այն, որ շատ հեշտ է խլել աղքատ ծնողաց ձեռքից աղջկանը, մինչև իսկ հինգ ֆունտ ստերլինգով, նրա պատիւը ոտի տակ տալու նպատակով: Նա շատ անգամ չէր նկատում, որ հեռու էր գնում, նա շատ անգամ մոռանում էր միջոցների ընտրութիւն անել: Ստէդ կանգ էր առնում միայն ամենավճռական րօպէին,—երբ համոզվում էր որ աղջիկը իր կատարեալ իշխանութեան ներքոյ է: Անվեհեր պուբլիցիստը բոլոր սոսկալի փաստերը և իրողութիւնները հրապարակ դուրս բերեց: Եւ հէնց այն ժամանակ, երբ հասարակական կարծիքը դղրդում էր Ստէդի լոյս հանած ճշմարտութիւնների պատճառով, երբ ամենքը շատ լաւ զգում էին, թէ որքան դեռ ևս անզօր է կինը իրան շրջապատող հանգամանքների շնորհիւ, հէնց այս հետաքրքիր միջոցին Ստէդ մեղադրեալների նստարանի վրա նստելու հրաւիրվեցաւ դատաստանի կողմից: Ստէդի հետ միասին մեղադրվում էին և նրա աշխատակիցներից մի քանիսը: Ստէդ մեղադրվում էր՝ առանց հօր կամքի աղջկանը տանից հեռացնելու մէջ...: Ստէդ խաղաղ խղճով լսում էր դատարանի մեղադրանքները: Նա միայն մի բանի մէջ իրան սխալված էր համարում, այն է, որ ինքը շատ անգամ ոգևորութեան մէջ՝ միջոցների ընտրութիւն չէր արել: Դատարանը դատապարտեց Ստէդին երեք ամսվայ բանտարկութեան:

Դրանից յետոյ հասարակութիւնը աւելի համակրութեամբ վերաբերվեցաւ դէպի կանանց հարցի տուժող բարեկամը, և նոյն իսկ դատա-

տանական ծախքերը ծածկելու համար բաց արած հանգանակութիւնը հազարներ տուեց, և հանգանակութիւնը բաց արեցին նոյն իսկ հոգևորականներ, կանայք, պրոֆէսօրներ, պարլամենտի մի քանի անդամները և այլն: Յարուցած հարցը օրից օր աճեց, հասարակութիւնը հարցի վրա օրից օր աւելի ուշք դարձրեց: Եւ այժմ արդէն այդ մեծ շարժումը սկսեց իր պտուղները տալ: Օրիորդների անարատութիւնը պահպանելուն այժմ օրէնքը իր հարկաւոր հովանաւորութիւնը ցոյց է տալիս: Բացի դրանից, այժմ Անգլիայի ամենայն կողմերում հիմնվում են այնպիսի ընկերութիւններ, որոնց նպատակն է օրէնքին և արդարադատութեանը յանձնել տղամարդկանց դաղտնի և ապօրինի վարմունքները դէպի անմեղ օրիորդները: Այդպիսի ընկերութիւնների կազմվելուն շատ նպաստեց նոյն ինքն Ստէդ, բանտից դուրս գալուց յետոյ: Այժմ անգլիական բանտերից շատերում բազմաթիւ են այնպիսի անձինք, որոնք ենթարկվել են պատժի՝ կանանց կուսութեան և պատւի դէմ մեղանչած լինելու համար, այսինքն մի այնպիսի յանցանքի համար, որը մինչև այժմ գաղտնի՝ էր մնում և մեծ մասամբ անուշադիր թողնվում: Նորերումս Լօնդօնում կայացաւ մի ժողով խմբագիրներից, որտեղ վճռել են դիմել պարլամենտին և խնդրել, որ մինչև 21 տարեկան հասակը կինը օրէնքի առանձին խնամատարութեան ներքոյ գտնվի: Կանանց հարցի համար առաջ եկած շարժումը Անգլիայում ձգտում է ստեղծել մի նոր աշխարհ իգական սեռի համար, որով կարող լինի նա ապատ և անկախ դիրք գտնել մարդկային հասարակութեան մէջ: Այդ մեծ նպատակին ձգտող շարժումը արդէն իր փայլուն արդիւնքները ցոյց տուեց Անգլիայում, որտեղ կանանց հարցը դրական հողի վրա է դրած:

Անգլիայի ներկայ դարի պատմութեան մէջ կանանց հարցի առիթով տեղի ունեցած շարժումները՝ մի փառաւոր շրջան կարող են կազմել: Ներկայ դարի պատմութեան այդ հանգոյցը՝ կանանց հարցը, շուտով և հեշտութեամբ կը լուծվի, եթէ անպակաս կը լինեն այնպիսի անձինք, որոնք, ինչպէս Ստէդ, գաղափարի և նպատակի համար չեն դժուարանայ զոհելու իրանց դիրքը, պաշտօնը, անունը, և մինչև իսկ անձը:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Եւրոպական լրագիրները հաղորդում են ամեն տեսակ մանրամասնութիւններ իշխան Բիսմարկի և Կալնօկիի տեսակցութեան մասին, որ տեղի ունեցաւ Կիսսինգենում: Բիսմարկը ընդունեց իր քաղաքական հիւրին մեծ պատւով: Հէնց որ Բիսմարկ լսեց որ Կալնօկի եկաւ, շտապեց այցելութեան գնալ նրան «Գրանդ-Թօտէլ», որտեղ նա եղել էր: Երբ Բիսմարկ իջնում էր կառքից, Կալնօկի շտապեց նրան դիմաւորել և ասաց. «ինչպէս, սիրելի իշխան, դուք նեղութիւն կրեցիք անձամբ ինձ տեսութեան գալ»:—Պէտք է տեսնել թէ ինչպէս էք այստեղ տեղաւորվել, ասաց ծիծաղելով Բիսմարկ: Դրանից յետոյ, քանի որ Կալնօկի Կիսսինգենումն էր, երկու պետական մարդիկը տեսնվում էին օրը երկու անգամ, առաւօտները և երեկոները: Այդ տեսակցութիւնները տեւում էին մի քանի ժամ խրախճանչիւր անգամ: Վիէննա վերադառնալիս Կալնօկիին Բիսմարկ մինչև երկաթուղու կայարանը ուղեկցեց: Կայարանումն էլ երկար խօսակցութիւն ունեցան: Երբ գնացքը շարժվեցաւ, Կալնօկի վերջին անգամ գլուխը հանեց վագօնի պատուհանից և «մնաս բարեաւ» ասաց Բիսմարկին: Իշխան Բիսմարկ վերադարձաւ կայարանից ամենաուրախ տրամադրութեամբ: Իսկ թէ ինչ էր երկու պետական մարդոց երկար խօսակցութիւնների մանրամասնութիւնը,—այդ դեռ գաղտնիք է, և լրագիրների բազմաթիւ րէպօրտէօրներն անգամ, որոնք հետևում էին նրանց բոլոր շարժմունքներին, ոչինչ որոշ բան չիմացան:

—Սերբիայի սկուպշչինան ընդունեց ֆինանսների մինիստրի առաջարկութիւնը, և վճռեց կազմել մի յանձնաժողով երկրի ֆինանսական գործերը կարգի բերելու համար: Յանձնաժողովը կը բաղկանայ 15 հոգուց:

—Գեներալ Բուլանժէյի Օմալի դքսին գրած նամակների առիթով «Temps» լրագրի վերջին համարում հաղորդած է, որ Բուլանժէ «Temps»-ի աշխատակցի հետ իր ունեցած խօսակցութեան մէջ յայտնել է, որ ինքը չէ գրել այն նամակը, որը տպվեցաւ միապետական լրագիրների մէջ: Գեներալը ասել է, որ ինքը շատ մոռացել այդ բանի մասին, և համոզմամբ կարող է պնդել, որ այդ նամակը իր գրածը չէ, թէև Օմալի դքսի հրամանատարութեան ներքոյ ծառայելու ժամանակ գրել է նրան աւելի քան երկու հարիւր նամակ:

—Գլադստօնի կաբինետի կողմից նշանակված Իրլանդիայի փոխարքան՝ լորդ Աբերդինը շուտով պիտի թողնի Դուբլին, որտեղ գալու է նոր փոխարքան՝ Լօնդօնդերրի: Լորդ Աբերդինը մեծ ժողովրդականութիւն ունի Իրլանդիայում, որովհետև նա իրլանդական ինքնավարութեան գաղափարի ջերմ պաշտպան է: Այդ պատճառով ժողովուրդը պատրաստվում է նրան հանդիսաւոր «գնաս բարեաւ» ասել: Կանայք, 'ի պատիւ Աբերդինի կը կրեն միատեսակ գլխարկներ. բողոքականները հանդիսին չեն մասնակցիլ:

—Յուլիսի 15-ին կենտրօնական Շվէյցարիայի Ալպեան լեռների վրա, եղանակի յանկարծակի փոփոխութիւնից յետոյ, սաստիկ ձիւն եկաւ: Կանաչով ծածկված Ալպերը յանկարծ ծածկվեցան ձիւնի սաւանով: Կենդանիները և բոյսերը վնասվեցան յանկարծակի ցրտից: Եղանակը վերականգնեցաւ:

—Սեպտեմբերի 8-ին Բօրդօի մէջ կը բացվի միջազգային կօնգրէս՝ քննելու տեխնիքական, առևտրական և արդիւնաբերական կրթութեան հարցերը:

—Նիւ-Եօրկից հաղորդում են, որ ռամկապետական կուսակցութեան ղեկավար Սամուէլ-Տիլդէն մեռաւ: 1880 թւին նա հրաժարվեցաւ ընդունել նախագահ ընտրուելու թեկնածութիւնից:

—Անգլիական լրագիրներում հրատարակվեցաւ Գլադստօնի նամակը, որի մէջ նա յայտնում է, որ ինքը վերջին վեց տարուայ ծանր աշխատանքներից յետոյ ուզում է հանգստանալ: Գլադստօն մի և նոյն ժամանակ չի շարունակիլ իր նամակագրութիւնները: Նա տարեկան ստանում էր միջին թւով 20,000 նամակ: Սրանից յետոյ Գլադստօն այլ ևս չէ կարող պատասխանել իր ստացած նամակներին:

—Ֆրանսիական լրագիրները հաղորդում են, որ բոլոր բօնապարտները, օգոստոսի 3-ին կը հաւաքվեն Շվէյցարիայում խորհրդակցելու իրանց միութեան մասին: Դրանց չի մասնակցիլ իշխան Վիկտոր:

—«Standard» լրագիրը հաղորդում է հետևեալ մանրամասնութիւնները տաճկաց մեծ վէզիրի կեանքի դէմ եղած փորձի մասին: Յուլիսի 20-ին Քեամիլ-փաշան ծածկված կառքով եկաւ պալատը. հէնց որ նա իջաւ կառքից, նրան մօտեցաւ մի մարդ և նրա վրա երեք անգամ ատրճանակ արձակեց: Բայց ոչ մէկն էլ չը դիպաւ: Տեսնելով որ մեծ վէզիրը կենդանի մնաց, անյայտ մարդը հանեց դաշոյնը և հէնց այն րոպէին, երբ ուզում էր յարձակվել, նրան բռնեցին անցնողները և մեծ-վէզիրի ծառան: Յանցաւորը մի թուրք ժամագործ է, Խալիլ-աղա անունով: Նա մի գործ տանուլ տուեց, բայց համոզված լինելով, որ ինքը արդար է, դիմեց Քեամիլ-փաշային և խնդրեց նշանակել մի առանձին յանձնաժողով՝ իր գործը քննելու համար: Քեամիլ-փաշան, որ այդ ժամանակ կատարում էր բացակայ եղող արդարադատութեան մինիստրի պաշտօնը, մերժեց նրա խնդիրքը: Յանցաւորը յայտնեց, որ մերժում ստանալուց յետոյ վճռեց սպանել անընդունակ մինիստրին, որ դէպի կորուստ է տանում պետութիւնը: Սուլթանը շնորհաւորեց Քեամիլին, որ ազատվեցաւ մահից:

—Անգլիական նոր կաբինետը կազմվեցաւ հետևեալ կերպով: Կաբինետի գլխաւորը լորդ Սալըսբըրի: Ֆինանսների մինիստր լորդ Ռանդօլֆ Չէրչիլ: Իրլանդական գործերի գլխաւոր քարտուղարը՝ Գիկս-Բիչ: Արտաքին գործերի մինիստր լորդ Իդէսլէյ: Պատերազմական մինիստր՝ Սմիտ: Ծովային մինիստր լորդ Համիլտօն: Գաղթական երկրների մինիստր՝ Ստանհօպ: Ներքին գործերի մինիստր՝ Մաթիւզ: Հնդկաստանի գործերի մինիստր՝ Ռիչարդ Կրօսս: Տեղական կառավարութեան դեպարտամենտի նախագահ՝ Ջալլին: Առևտրի դեպարտամենտի նախագահ Ռիտչի: Լօրդ-կանցլէր՝ Ռօզբըրի: Իրլանդիայի լօրդ-կանցլէր՝ Աշբօրն: Իրլանդիայի փոխարքայ՝ լորդ Լօնդօնդերրի: Շոտլանդական քարտուղար՝ Բալֆօր: Հասարակական աշխատանքների մինիստր Դաւիթ Պլենկետ:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ֆրանսիայից աքսորված արքայազն իշխանները ուզում են բնակութիւն հաստատել Լեհաստանում: Պետերբուրգի լրագիրները լսել են, որ արդէն մարդիկ են եկել յարմար կալուածներ ձեռք բերելու համար:

***

Ոչ միայն անգլիական, այլ և եւրոպական միւս երկրների լրագրութիւնը բաւականին հետաքրքրութեամբ վերաբերվեցաւ դէպի Չարլզ Դիլկի և տիկին Կրաուֆորդի «սիրահարական» գործը: Ջահիլ և գեղեցիկ տիկին Կրաուֆորդը ամուսինը մեղադրելով իր կնոջը «անհաւատարմութեան» մէջ, կամեցաւ բաժանվել նրանից: Գործը ընկաւ դատարան: Տիկին Կրաուֆորդ զարմանալի մանրամասնութիւններով պատմեց դատաւորի առաջ իր սիրահարական արշաւանքները և 'ի մեծ զարմանս բոլորի, ցոյց տուեց որ իր յարաբերութիւնները Անգլիայի երևելի քաղաքական գործող Չարլզ Դիլկի հետ էին: Մինչդեռ Չարլզ Դիլկ պնդում էր, որ ինքը ոչինչ յարաբերութիւն չէ ունեցել տիկին Կրաուֆորդի հետ, վերջինս ամենայն համարձակութեամբ նկարագրում էր Դիլկի ննջարանի դիրքը, պատմում էր քանի անգամ, երբ, և ինչպէս է տեսնվել Դիլկի հետ և կամ քանի օր է մնացել նրա մօտ... Դատարանը պ. Կրաուֆորդին կնոջից բաժանվելու օրինական իրաւունքը տուեց: Սիրահարական յարաբերութիւնները վնաս դարձրին Դիլկի քաղաքական ասպարէզը. նա վճռել է մի քանի տարի հեռանալ Անգլիայից: Իսկ տիկին Կրաուֆորդ... Նրա վրա սիրահարուեցաւ նոյն իսկ դատաստանական քննութեան մասնակցող փաստաբանը...:

***

«Kurjer Warsz» լրագրի մէջ կարդում ենք հետևեալը Պրուսիայից աքսորված Գ. ազգանունով մի վարժուհու մասին: Վարժուհի Գ. գնում էր Պրուսիայից Վարշաւա: Չը հասնելով Վարշաւա գնացող երկաթուղու գնացքին, վարժուհին ստիպվեցաւ մնալ երկաթուղու կայարանում, սպասելով առաւօտեան գնացքին: Այդ միջոցին մօտենում է վարժուհուն տեղական հեռագրական ծառայող,—մի արդէն հասակը առած պատկառելի պարոն,—և առաջարկում է նրան գիշերել իր տանը: Վարժուհին ընդունեց «պատկառելի պարոնի» առաջարկութիւնը: Սակայն պարոնը, իր մի ուրիշ ջահիլ ընկերոջ հետ ուզում են օգտվել հանգամանքներից...: Խեղճ վարժուհին իր «պատիւը պաշտպանելու համար» ստիպվում է դուրս թռչել պատուհանից: Հերոսները այնքան վախենում են, որ չեն էլ գնում տեսնելու, թէ ինչ պատահեցաւ նրա հետ: Մի ժամից յետոյ, գիշերային պահապանը գտնում է փողոցի վրա ուշաթափ եղած վարժուհուն, որի թէ ոտը երկու տեղից կոտրված, և թէ գլուխը վնասված էր: Վէրքերը այնքան ծանր են, որ առողջանալու յոյս չը կայ...:

***

Իրլանդիայի փոխարքայ՝ Սալիսբըրիի մինիստրութեան ժամանակ՝ նշանակվում է լորդ Լօնդօնդէրրի: Դա դեռ երիտասարդ մարդ է, 34 տարեկան: Եւրոպական մի քանի թերթերի թղթակիցները հեգնօրէն յաջողութիւն են ցանկանում նոր փոխարքային, «որովհետև նրա կինը Իրլանդիայի ամենագեղեցիկ կանանցից մէկն է...»

***

Արբեցողութեան դէմ գործող «Կանանց համաշխարհային դաշնակցութիւնը» պատրաստվում է մի մեծ հարուած տալ արբեցողութեանը: Դաշնակցութիւնը այդ նպատակի համար պատրաստել է մի խնդրագիր, որին կը ստորագրեն այդ մօքերին համակրողները (և որոնց թիւը անկասկած միլիոնների կը հասնի): Այդ խնդրագիրը կը թարգմանվի բոլոր լեզուներով և կը ներկայացվի կառավարութիւններին: Այդ խնդրագրի մէջ այն միտքն է յայտնված, որ ոգելից խմիչքների գործածութիւնը, արբեցողութիւնը վնասում է մարդկերանց, հասարակութիւններին, նոր սերնդի կանոնաւոր զարգացմանը: Խնդրագրի վերջում կանայք խնդրում են լուսաւորութեան սիրողներին, մարդկութեան բարեկամներին առնել այս մեծ չարիքի առաջը, արգելքներ դնել ափիոնի և ոգելից խմիչքների տարածման առաջը, հովանաւորել «ընտանիքը», ըստ որում, իրանք, միմիայն իրանց ոյժերով անկարող են հասնել այդ մեծ նպատակին:

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՍԱՐԱՏՈՎ, 4 օգոստոսի: Լաւ եղանակները նորից սկսվեցին, որ նպաստաւոր են արտերը հնձելու համար:

ՌԻԲԻՆՍԿ, 4 օգոստոսի: Հացահատիկների գները բարձրանում են:

ԲԵՐԼԻՆ, 4 օգոստոսի: Այն պատգամաւորութեանը, որը գնալու է ռուսաց զօրքերի զօրահանդէսին ներկայ գտնվելու, մասնակցում են հետևեալ անձինք—գեներալ-լէյտենանտ Գրօլման, մայոր կօմս Բէլլէր, մայոր իշխան Զալմ-Գօրստմար և պօրուչիկ Հումբօլտ-Դուխրէդէն: Պատգամաւորութիւնը մնաս բարև ասեց գերմանական թագաժառանգ իշխանին և ուղևորվեց դէպի Պետերբուրգ:

ԲԵԼՖԱՍՏ, 4 օգոստոսի: Շաբաթ գիշերը մինչև կիրակի առաւօտը այստեղ անկարգութիւնները վերանորոգվեցան. զինված բողոքականները և կաթօլիկները 4 ժամ շարունակ միմեանց վրա հրացաններ էին արձակում: Երկու կողմից էլ մի քանի հոգի սպանված են և վիրաւորված: Առաւօտը վաղ զօրքը կարողացաւ, առանց արիւնհեղութեան, անկարգութիւններին վերջ տալ:

ԴՈՒԲԼԻՆ, 4 օգոստոսի: Հիւսիսային մեծ երկաթուղու գծի Պօրդատնի մօտով անցեալ գիշերը անցնող գնացքի վրա արձակվեցան հրացաններ և քարեր. վիրաւորվածներ չը կան:

ԼՕՆԴՕՆ, 5 օգոստոսի: Ամուր գետի վրա նաւագնացութեան ընկերութեան ակցիօներների ընդհանուր ժողովը հաստատեց ընկերութեան փոխակերպելու նախագիծը 2 միլիօն րուբլի դրամագլխով, որից 500,00› ր. գումարը պէտք է ստորագրվի Ռուսաստանում: Ընկերութեան ներկայացուցիչը ուղևորվում է դէպի Պետերբուրգ նախագիծը իրագործելու համար: Դունդանօնումն էլ տեղի ունեցան ընդհարումներ բողոքականների և կաթօլիկների մէջ. անկարգութիւնների վերջ տալու համար ոստիկանութեան մեծ ոյժ հարկաւորվեցաւ:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱ

Օգոստոսի 5-ին

Ռուսաց 1 րուբլ Լօնդօնի վրա արժէ	$23^{17}/_{16}$		պէնս.
— — Համբուրգի վրա —	$199\ ^{1}/_{8}$		պֆ.
— — Փարիզի վրա —	247		սան.
Ոսկի — արժէ — —	8 ր.	43	կ.
Մաքսային կուպօններ — . . .	8 ›	42	›
Արծաթ — — — . . .	1 ›	26	›
Բօրսային դիսկօնտներ — . .	4 և	6%	›
Պետակ. բանկ. 5% տոմս 1-ին շրջանի	100 ›	30	կ.
— — — — 2-րդ —	100 ›	12	›
— — — — 3-րդ —	100 ›	12	›
— — — — 4-րդ —	99 ›	75	›
— — — — 5-րդ —	100 ›	—	›
Արևելեան 5% փոխառութ. 1-ին շրջ.	100 ›	37	›
— — 2-րդ —	100 ›	50	›
— — 3-րդ —	100 ›	50	›
Ներքին 5% առաջին փոխառութ.	238 ›	25	›
— երկրորդ —	229 ›	50	›
5½% ռէնտա	104 ›	25	›
Ոսկեայ ռէնտա	184 ›	87	›
Նոր կօնսօլիդված փոխառութիւն . .	158 ›	—	›
5% գրաւական թղթեր կալուած. փոխ. կրեդ. ընկ.	159 ›	87	›
5½% գրաւական թղթեր Խերսօնի կալուած. բանկի	97 ›	12	›
6% գրաւակ. թղ. Խարկօվի կալ. բան.	102 ›	25	›
— — Պօլտավայի — —	101 ›	50	›
— — Պետ.Տուլսկ. — —	101 ›	37	›
— — Կիևի — —	102 ›	12	›
— — Մօսկվայի — —	102 ›	50	›
— — Բեսարաբ. Տաւր. —	101 ›	—	›
— — Նիժ. Սամար. —	101 ›	37	›
— — Վիլնայի —	100 ›	75	›
— — Թիֆլիսի—27 և 43 տ.	96 ›	62	›
— —Քութայիսի-18 և 43 տ.	97 ›	—	›
Վօլժսկօ-Կամսկի բանկի ակցիաները	547 ›	50	›
Ռուսաց երկաթուղիների գլխաւ. ընկ.	259 ›	50	›
Րիբինսկ-Վօլօգօվի ընկ.	96 ›	25	›
Ս. Պետերբուրգի քաղաքային օբլիգացիաներ	93 ›	37	›
Մօսկվայի քաղաք. օբլիգացիաներ .	96 ›	12	›
Օդէսայի — — .	94 ›	50	›
Նոր երկաթուղային ռէնտա . . .	100 ›	12	›

Թիֆլիսի քաղաք. կրեդ. ընկ. օբլ. . 86 » 25 »
Ս. Պետերբուրգի բօրսայի տրամադրութիւնը հանդարտ է:

ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ

ՎՕՐՕՆԷԺ. Յակոբ Բաղդասարեանց. Դուք խնդրում էք որ ձեր հասցէն փոխվի և «Մշակը» ձեզ այժմ ուղարկվի Վօրօնէժ, բայց նամակում չէք ասում թէ առաջ ինչ տեղ էիք ստանում մեր լրագիրը: Կարծում էք որ խմբագրութիւնը կարող է անգիր յիշել թէ Յակոբ Բաղդասարեանց որ քաղաքումն էր ստանում թերթը: Եթէ ուզում էք որ ադրէսը փոխվի, հօ պէտք է առաջվայ քաղաքից ձեր հասցէն հանենք, որպէս զի այժմ Վօրօնէժ ուղարկենք: Բայց որ քաղաքումն էիք ստանում,—այդ չէք ասում:

ՄՕՍԿՎԱ. Ի. Տ. Դուք ասում էք որ «Աղբիւր» ամսագիրը ճիշդ չէք ստանում և փոխում էք ձեր հասցէն ուղարկելով մեզ մարկաներ: Մենք ինչ անենք: Դա վերաբերվում է «Աղբիւրի» խմբագրութեանը: Ուղարկեցինք ձեր նամակը մարկաներով «Աղբիւրի» խմբագրութեանը:

ԹԻՖԼԻՍ. Թ. Յ. Այդ բոլորը մեզ յայտնի է: Ցաւում ենք որ առ այժմ ոչինչ չենք կարող անել այդպիսի դէպքերում:

ԿԱԶԱՆԼԻԿ (Բուլղարիա). Կ. Հ. Ուղարկեցինք ձեր պահանջած «Die Oekonom. Lage der Arm. in der Türkei» և «Die Hundersnoth in Türkisch—Armenien» գերմաներէն բրօշիւրները: Այդ երկու բրօշիւրների գինը միասին 60 կօպէկ է: Կարող էք մեզ ուղարկել կամ ռուսաց փոստային մարկաներով, կամ ֆրանսիական 2 ֆրանկ փող: Գամառ-Քաթիպայի հայերէն բանաստեղծութեան գիրքը արժէ, որքան յիշում ենք 1 րուբլի: Կարող էք ստանալ Թիֆլիսի կենտրօնական գրավաճառանոցից: Մենք կը տանք գրավաճառանոցին ձեր հասցէն և նրանք կուղարկեն ձեզ յիշեալ բանաստեղծութիւնների երկու օրինակ: Բայց կարծում ենք չեն ուղարկի մինչև որ փողը չը ստանան: Նրանց հասցէն. Tiflis, Librairie Centrale.

ԲԱԳՈՒ. Գրիգոր Աւետեանց. Մեր լրագրի իւրաքանչիւր համարը հատով ծախվելով, արժէ 7 կօպ., իսկ ճանապարհի ծախս 2 կօպ.: Կարող էք փոստի մարկաներով ուղարկել 9 կօպէկ: Բայց «Մշակի» այս տարվայ № 1 սպառված է: Կարող ենք միայն № 10-ից ձեզ ուղարկել:

Խմբագիր-Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հասցէն խնդրել „Մշակի" խմբագրատանը: 2—6

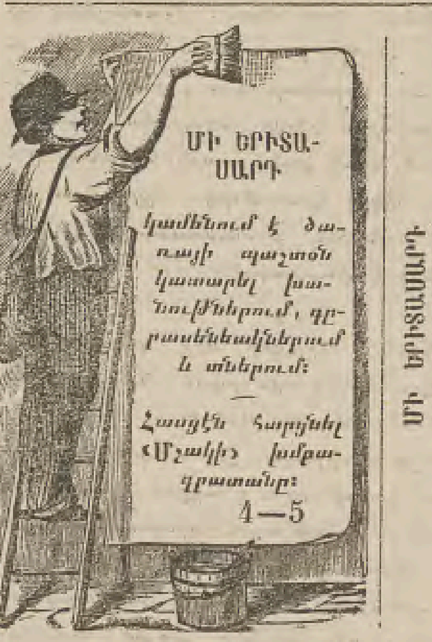

ՄԻ ԽԻՏԱՄԱՆ ՎԱՐԺՈՒՀԻ

46—100

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.
(N. PAQUET ET COM.)

Կանոնաւոր և ուղղակի երթևեկութիւն ՄԱՐՍԷԼԻ և ԲԱԹՈՒՄԻ մէջ և փոխադարձ.

Չորեքշաբթի, օգոստոսի 20-ին, „ԱՆԱՏՕԼԻԱ" (ANATOLIE) շոգենաւը, նաւապետ ԲՕՇԷԼ (BOSCHEL) դուրս կը գնայ Բաթումից դէպի Տրապիզօն, Օրդու, Սամսօն, Կ. Պօլիս և Մարսէյլ: Տեղեկութիւնների մասին պէտք է դիմել ընկերութեան գործակալներին. Բաթումում պ. Գարանիօնին և Թիֆլիսում պ. Րէնօին, Նախկին Արծրունու գալլերէում, № 103. 1—4

ԹՈՅԼՏՈՒԹԵԱՄԲ Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

Էլէկսիր-Melange. Մազերի արագ և առատ բուսցնելու համար և նրանց պահպանելու թափվելուց: Գինը 2 ր. սրուակի համար, գործածութեան հրահանգի հետ միասին, ռուսերէն, ֆրանսերէն և գերմաներէն լեզուով:

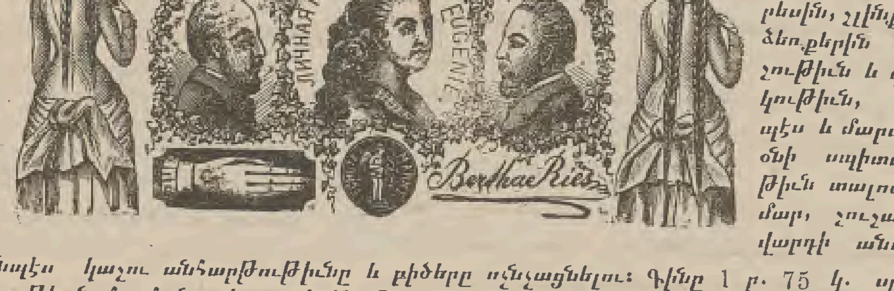

Բալզամ—Eugénie. դանակա և պսակի փունջի ծաղիկներից, երեսին, շրթունքին և ձեռքերին քնքշութիւն և փափկութիւն, նոյնպէս և մարմարիօնի սպիտակութիւն տալու համար, չուշանի և վարդի անուշահոտութեամբ, նոյնպէս կաշու անհարթութիւնը և բծերը ոչնչացնելու: Գինը 1 ր. 75 կ. սրուակի համար, գործածութեան հրահանգով ռուսերէն, ֆրանսերէն և գերմաներէն լեզուներով:

Կարմրաներկ—Eugénie. հեղուկ, թուշերին և ականջներին բնական վարդի գոյն տալու, որ չէ փոխվում էլէկտրական լուսաւորութեան ժամանակ և որ չէ սրբվում երեսի քրտինքից: Առաջարկվում է մանաւանդ թատրօնների և պարահանդէսների համար: Գինը 1 ր. 50 կ. սրուակի համար, գործածութեան հրահանգով ռուսերէն, ֆրանսերէն և գերմաներէն լեզուով:

Այդ բոլոր երեք կօսմէտիկական արդիւնքները բժշկական վարչութեան վկայութեամբ, չեն պարունակում իրանց մէջ որ և է վնասակար նիւթեր:

Բէրթա Րիս.

ԱՐՏՕՆՈՒԹԻՒՆ ՍՏԱՑԱԾ ՊՕՄԱԴ

իսկական «Pasta Eugénie», գերազանց միջոց կաշու ամեն տեսակ բծերի, և երեսի վրա պատահող ուրիշ անախորժ երևոյթների դէմ: Տալիս է երեսի գոյնին երիտասարդական թարմութիւն և գեղեցկութիւն: Գինը մի սրուակի համար 1 ր. 60 կ.

Քինին-գլիցէրինեան պօմադ պերուական բալզամից, մազերը պնդացնելու, խտացնելու և մեծացնելու համար: Գ. 2 ր. սրուակի համար:

Ձեռքերի պօմադ: Գինը սրուակի համար 1 ր. 30 կ.: Իւրաքանչիւր սրուակի վրա գտնվում է պաշտպանողական դրոշմ, մի «հրեշտակ» և հնարող ստորագրութիւն «Bertha Ries».

Իսկական «Poudre-Eugenie» սպիտակ և վարդագոյն փոշի. Գ. արկղիկի, վրձինով 1 ր. 50 կ. առանց վրձինի 1 ր. 20 կ.

Մազերի ներկը երեք գոյնի. սև, շագանակագոյն և բաց-շէկ. Գ. արկղիկի 3 ր. Ներկը «Րիս-Գուտմանի» գործարանի:

Գլխաւոր պահեստ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ գտնվում Վ. Գրիվնակի դեղատան ապրանքների մագազինում, «Լօնդօն» հիւրանոցի տակ, Ջուբալովի տանը: 61—100

Սրանով պատիւ ունիմ յայտնել յարգելի հասարակութեան, որ տեղական լրագրութեան մէջ մի քանի անգամ պարտք եմ համարել նախազգուշացնել իմ գործարանից ծխախոտ գնողներին, որ երևան են եկել մի քանի չարամիտ գործարանատէրեր, որոնք կեղծում են մեր փաթեթները և իրանց ցածր գնի ապրանքը մեր ազգանուան տակ ծախելով, հասարակութեանը մոլորութեան մէջ են գցում և մեր վարկը կասկածանքի ենթարկում: Այդ տեսակ կեղծիքների վերաբերութեամբ քանի անգամ տրտունջ լսելով մեզանից շարունակ ծխախոտ գնողներից, դարձեալ ստիպված ենք կրկնել նոյն նախազգուշութիւնը և որպէս զի կեղծած չը լինի մեր ապրանքը, ամեն անգամ գնելու ժամանակ հարկաւոր է ուշադրութիւն դարձնել մեր իսկական ազգանուան վրա:

Սրա հետ միասին պատիւ ունիմ յայտնել յարգելի հասարակութեան, որ ներկայումս Տաճկաստանից ստացել եմ զանազան տեսակի ծխախոտ—Գեօբէկ, Սամսօն և այլն:

Թիֆլիսի ծխախոտի գործարանատէր Ն. Բօզարճեանց: 2—3

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԲԱԺՆԻ ԿՈՂՄԻՑ ԹՈՅԼՏՈՒԹԻՒՆ ՍՏԱՑԱԾ

ՀՆԴԿԱԿԱՆ ՄԿՆԴԵՂ

ՄԻՇՈՒՆԱՑ

ՄԵԾ ԵՒ ՓՈՔՐ ՄԿՆԵՐԸ կատարելապէս ոչնչացնելու համար: Արկղիկի գինը 1 ր. 50 կ. Արկղիկի 1/4 արժէ 60 կ.:

Հեղուկ բաղլինջների դէմ: Սրուակի գինը, վրձինով միասին 1 րուբլի:

Լու, ցեց, բզզոճ ոչնչացնելու փոշի: Գօրակի գինը 1 ր. 20 կ. գուտապէրչի մեքենան առանձին. 1/2 գօրակ 65 կ.

Սմբակային օծուն, Րիս Գուտմանի, ձիերի սմբակները ամեն օր օծելու համար, պահպանում է սմբակը ճաքելուց և նալելու միջոցին թուլանալուց: Գօրակի գինը 1 րուբլի:

Կուզքի ճարպի օծուն, պահում է խոնաւութեան դէմ և կակուղ դրութեան մէջ՝ կօշիկները, բոտինները, ձիերի սանձերը: Գինը 75 կօպ.

Մազերի ներկ. սև, շագանակագոյն և շէկ: Մի անգամ ներկված մազերը իրանց գոյնը պահում են մինչև վեց շաբաթ: Ներկված մազերը չէ կարելի զանազանել բնական մազերից: Արկղիկը 3 րուբլի.

Րիս. Գուտման

Գլխաւոր պահեստ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ գտնվում է Վ. Գրիվնակի դեղատան ապրանքների մագազինում, «Լօնդօն» հիւրանոցի տակ, Ջուբալովի տանը:

10—100

ՀԱՅՈՑ ԴՐԱՄԱՏԻՔԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲԻ ատենապետ պ. Եսայի Փիթոյեանը պատիւ ունի խնդրել այն պարոններից, որոնք ինքնուրոյն կամ թարգմանական պատրաստի թատրոնական պիէսաներ ունին, բարեհաճեն այդ գրուածները իրանց պայմաններով հանդերձ ուղարկել նրան հետևեալ հասցէով. Нагорная ул. собственный домъ.

3—3

Պարսկաստանի Ռաշտ քաղաքի հայոց ընթերցարանի վարչութիւնը խոնարհաբար խնդրում է հեղինակներին, թարգմանիչներին և ուրիշ մասնաւոր անձանց՝ նպաստել Ռաշտի գրադարանին, ուղարկելով մի կամ մի քանի օրինակ իրանց հեղինակութիւններից, թարգմանութիւններից, և առհասարակ հայերէն, ռուսերէն և ֆրանսերէն լեզուներով գրքեր: Գրքերը պէտք է ուղարկել հետևեալ հասցէով. Баку, Г-ну Григорію Дильдарову. (Ռաշտի գրադարանի համար):

3—6

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ **ԱՐՀԵՍՏԱՒՈՐԱՑ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆՈՒՄ** ընդունելութիւնները տեղի կունենան օգոստոսի 26-ից մինչև սեպտեմբերի 1-ը: Աշակերտների ընդունելութեան խնդիրները ընդունվում են ուսումնարանում օգոստոսի 1-ից մինչև 15 ամենայն օր, բացի տօն օրերից, առաւօտեան ժամի 10—12: Խնդիրներին պէտք է կցված լինեն ծննդեան և ծաղկի պատուաստման վկայականներ: Առանց դօկումէնտների խնդիրքներ չեն ընդունվում:

2—3

АРМЯНСКАЯ ПОЭЗІЯ

въ лицѣ Рафаила Патканяна

Г. ЧАЛХУШЯНА

Продается въ Тифлисѣ, въ Центральной книжной Торговлѣ. Цѣна 50 к.
5—10

„Թոյլատուութեամբ նորին գերազանցութեան պ. Հոգաբարձուի կովկասեան ուսումնական շրջանի, բաց եմ արել Երևանում ԵՐԿԴԱՍԱՐԱՆԵԱՆ ԱՐԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ. պատրաստում եմ կլասիքական գիմնազիայի և ուսուցչական սեմինարիայի համար աշակերտներ, ունեմ նաև ԿՐԿՆՈՂԱԿԱՆ ԴԱՍԵՐ: Հիմնադիր Գ. Ազատեանց:

Մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել պ. Ներսէս Սիմէօնեանցին Երևանում:
3—3

Պատկերազարդ ԴԱՍԱԳԻՐՔ-ԻՆՔՆԱՈՒՍՈՒՑԻՉ **ՌՈՒՍԱՑ ԼԵԶՈՒԻ** Լ. Խանաղեանցի. գրավաճառների մօտ 20 կօպէկ:

6—24 (Հ.)